

Лекція 5

Годівля свиней

План

1. Біологічні та господарські особливості свиней.
2. Годівля кнурів-плідників.
3. Годівля холостих, поросних та підсисних свиноматок.
4. Годівля поросят та ремонтного молодняку свиней.
5. Відгодівля свиней. Типи і види відгодівлі.

Література:

1. Годівля тварин і технологія кормів /І.І.Ібатуллін та ін. -Київ:Агроосвіта . 2014. – 472 с.
2. Годівля сільськогосподарських тварин: Підручник / В.С.Бомко, С.П.Бабенко//Київ: Аграрна освіта. -2010. -278с.
3. Годівля сільськогосподарських тварин/ Г.В. Проваторов . – Суми: Університетська книга, 2018. – 616 с.
4. Довідник з повноцінної годівлі сільськогосподарських тварин/ За науковою ред. І.І. Ібатулліна, О.М. Жукорського. – Київ: Аграрна наука. – 2016 – 336 с.
5. Свеженцов А.І. Нормована годівля свиней/ А.І.Свеженцов, Р.Й.Кравців, Я.І.Півторак. – Львів, 2005. -385 с.
6. Практикум з годівлі сільськогосподарських /Костенко В.М., Сироватко К.М., Панько В.В. та ін.-Вінниця, 2007. -240 с.

1. Біологічні та господарські особливості свиней

Свині на відміну від інших сільськогосподарських тварин характеризуються рядом біологічних особливостей. Це – багатоплідні, скороспілі, інтенсивно ростучі тварини. Вони мають відносно короткий період поросності (114 діб) і високу плодючість (8-12 поросят і більше за один опорос), що дозволяє одержувати за рік до 20 поросят, приріст живої маси яких за інтенсивної повноцінної годівлі досягає протягом року 2–2,5 т.

Поросята народжуються живою масою в середньому 1,2–1,3 кг або 0,5–1,0% від маси свиноматки і протягом року подвоюють живу масу у 7–8 разів, тоді як коні – 2–3 рази, велика рогата худоба і вівці – 3–4, кролі–5–6 разів. Свинки швидко досягають статевої зрілості і у 9–10-місячному віці придатні до спаровування, а в 13–14 міс дати перший приплід. Молодняк за оптимальних умов утримання і годівлі досягає у віці 6 міс живої маси 100 кг.

Свині відзначаються високим забійним виходом та вмістом їстівних частин у тілі (табл. 1).

1. Забійний вихід та вміст їстівних частин у тілі сільськогосподарських тварин різних видів, %

Вид тварин	Забійний вихід	Вихід їстівних частин у тілі	
		від живої маси	від маси туші
Воли і корови м'ясних порід	60-65	20,9	33,5
Вівці м'ясні	52-58	20,5	37,4
Гуси, качки	80-85	22,4	27
Курчата-бройлери	84-88	24,8	28,8
Свині м'ясні	77-82	49,0	61,6
Свині сальні	82-86	54,1	64,5

М'ясо свиней має високу біологічну повноцінність. Воно містить менше води, ніж яловичина і баранина та має високу енергоємність. Калорійність 1 кг м'яса свиней середньої вгодованості становить 12770 кДж, тоді як яловичина за такої вгодованості має 6280 кДж. Перетравність м'яса свиней досягає 95, а сала 98%. Свинина багата повноцінним білком (відношення триптофан: оксипролін становить 7,2, тоді як у яловичині – 5,4; баранині – 5,2), незамінними амінокислотами, вітамінами групи В та мінеральними речовинами. м'ясо ніжне, соковите, добре консервується і найбільш придатне для виготовлення ковбас, копченостей,

м'ясних консервів. Продукти із свинини мають високі смакові якості, які не втрачаються за тривалого зберігання.

Біологічною особливістю свиней є висока інтенсивність обмінних процесів в організмі. У філогенезі свині розвивалися як всеїдні тварини. Травний канал у них добре пристосований до перетравлення як рослинних, так і тваринних кормів, а за морфофункціональними особливостями травних органів вони займають проміжне положення між травоядними і м'ясоїдними тваринами. Свині добре перетравлюють ті органічні речовини, для яких непотрібне посередництво мікроорганізмів.

Всеїдність дозволяє їм пристосуватись до різних типів годівлі – від концентратного до об'ємистого, від рослинного до м'ясоїдного. Такої пристосованості до різного способу живлення не має жодний вид тварин.

Свині добре перетравлюють ті органічні речовини, для яких непотрібне посередництво мікроорганізмів.

У свиней кишковий тип травлення. об'єм шлунка у дорослих тварин в середньому становить 12,7 л, тонкого кишечника – 22,7 л за його довжини близько 30 м, товстого – 25,6 л за довжини 7,5 м. Загальний об'єм травного каналу біля 60 л. Обмінні функції травного каналу досить високі. У тварин живою масою 100 кг за добу виділяється до 10 л підшлункового соку із вмістом близько 200–300 г білка. Враховуючи вміст білка у слині, шлунковому і кишковому соках та жовчі, кількість білків, які виділяють травні залози становить у 1,5–2 рази більше, ніж надходить із спожитим кормом. Крім травних соків, певна кількість ендogenousного протеїну надходить за рахунок епітелію, який злущується із слизової оболонки. Кількість білка, яка надходить з епітелієм у дорослих свиней становить 230–270 г, а загальна кількість ендogenousного протеїну може становити до 500 г на добу.

2. Годівля кнурів-плідників

Кнури-плідники повинні мати високу статеву активність, заводську вгодованість і добре здоров'я. Ожиріння, як і виснаження, негативно впливає на статеву активність і якість спермопродукції. У період статевого використання у кнурів-плідників значно підвищується обмін речовин і потреба їх в енергії та поживних речовинах істотно зростає. За неповноцінної годівлі знижується сперматогенез, якість сім'я, його запліднювальна здатність та якість одержаного приплоду.

Якість сперми істотно залежить від характеру годівлі. Так надмірна годівля об'ємними кормами супроводжується зниженням статевої активності, а у разі використання водянистих кормів (барда, м'яза) знижується густина і рухомість спермій. Водночас посилене депонування води в організмі послаблює діяльність скелетних м'язів. Особливо знижується запліднювальна здатність спермій за нестачі вітамінів і мінеральних речовин. Тому годівлю племінних кнурів старанно нормують та контролюють через постійне спостереження за вгодованістю, поведінкою та якістю сперми.

Одночасно рівень годівлі має узгоджуватися з використанням плідників. За помірного навантаження молодих кнурів (до 2 років) передбачається 6–8 садок за місяць, а дорослих (старше 2 років) – 12–16. за інтенсивного статевого використання кількість садок за місяць збільшується відповідно до 12–16 і 20–25.

Потреба кнурів в енергії і поживних речовинах залежить від живої маси, віку та статевого використання. Сучасні деталізовані норми годівлі розраховані на інтенсивне використання тварин протягом року (табл.). Дорослим кнурам за тривалого непарувального періоду норми годівлі доцільно знижувати за живої маси 200–250 кг – на 10% і за маси 250–300 кг – на 20 %. Для забезпечення нормального росту і розвитку молодих кнурів за помірного використання рекомендується годувати за нормами інтенсивного навантаження.

На 100 кг живої маси молодим кнурам необхідно 2 к.од. або 27,2 МДж обмінної енергії, дорослим – відповідно 1,5 к.од., 16,6 МДж. Раціони для кнурів-плідників повинні бути невеликого об'єму, тому потреба у сухій речовині на 100 кг живої маси для ростучих кнурів становить 1,7 кг, для дорослих – 1–1,3 кг за концентрації енергії 1,28 к.од. (14,2 МДж) або 1,1 к.од. (12,2 МДж) на 1 кг повнораціонного комбікорму.

Кількість сирого протеїну в розрахунку на 1 к.од. становить 150 г, а перетравного – 120 г за концентрації у сухій речовині раціону відповідно 20 і 15,5% (17 і 13,3% у повнораціонному комбікормі). потреба в лізині становить 0,95% до сухої речовини або 4,8% до сирого протеїну, а у метіоні+цистині – відповідно 0,63 і 3,2%. Нестачу цих амінокислот у раціоні поповнюють за рахунок концентрату L-лізину і DL-метіоніну.

Оптимальний вміст клітковини у сухій речовині раціону становить 7%, кальцію – 0,93; фосфору – 0,76% або у повнораціонному комбікормі – відповідно 6,8 і 6,5%. Норми мікроелементів орієнтовні і на 1 кг сухої речовини раціону рекомендують: заліза – 116 мг, міді – 17, цинку – 87, марганцю – 47, кобальту – 1,7 і йоду – 0,35 мг.

Задовольняють потребу кнурів у мінеральних речовинах і вітамінах, згодовуючи траву, трав'яне борошно, моркву, корми тваринного походження, мінеральні добавки, вітамінні препарати, білково-вітамінні добавки (БВМД) і премікси. Мінеральні та інші добавки, як правило, вводять до складу суміші концкормів чи комбікормів.

Тип годівлі кнурів – концентратний, за якого на концентровані корми припадає 80–85% поживності раціону. Плідникам щоденно на одну голову за добу згодовують по 3–4 кг концкормів у вигляді сумішки з ячменю, кукурудзи, пшениці, вівса, гороху, макухи або спеціальних комбікормів.

Соковиті корми становлять у раціоні 10–15% поживності. Тваринам щодоби забезпечують у зимовий період 2–3 кг буряків чи моркви, вареної картоплі; влітку – трави бобових культур. Для кращого поїдання зелену масу подрібнюють до величини частинок 0,5–1 см або готують пасту.

Сприятливо на здоров'я і спермопродукцію впливає перебування кнурів на пасовищі.

Годують кнурів 2 рази на добу. Сухі кормосуміші чи комбікорми згодовують зволженими водою, збираним молоком або сироваткою. До суміші концкормів у розрахунку на одну голову щоденно додають по 16–20 г кухонної солі або по 4,5–5 г на одну кормову одиницю. Напувають тварин чистою водою без обмеження з корит чи автонапувалок.

На промислових комплексах і великих фермах кнурів-плідників забезпечують повнораціонними комбікормами, до складу яких входять, %: овес – 6, кукурудза – 43–45, висівки пшеничні – 23–25, соєвий або соняшниковий шрот – 6,5, лляний шрот – 3, борошно трав'яне – 6, м'ясокісткове – 2, рибне – 2,5, дикальційфосфат – 1,1, крейда – 0,5, сіль кухонна – 0,4, премікс КС-1 – 1,0. в 1 кг комбікорму міститься 1,06–1,07 к.од., 160 г сирого протеїну, 29 г сирого жиру і 62–64 г сирової клітковини.

3. Годівля свиноматок

Ефективність відтворення, кількість і якість одержуваного приплоду у значній мірі залежать від забезпечення свиноматок всіма необхідними поживними речовинами, особливо за умов утримання протягом року в закритих приміщеннях.

Свиноматка повинна постійно знаходитися у стані середньої вгодованості. На плодючості і молочності свиноматок несприятливо позначається як надмірне ожиріння, так і виснаження. Після підсисного періоду свиноматки часто йдуть на парування у стані низької вгодованості, причому у період лактації найвищі втрати живої маси спостерігаються у найбільш багатоплідних та високомолочних тварин. У той же час не можна допускати і надмірної годівлі тварин, яких використовують для відтворення. За ожиріння свиноматки погано запліднюються, у них спостерігається велика смертність ембріонів, поросята народжуються дрібними, з низькою життєздатністю.

В умовах ряду свинарських ферм і промислових комплексів свиноматок годують повнораціонними кормосумішками або комбікормами із легкоперетравних компонентів. Щоб недопустити перегодовування тварин за таких умов необхідно ретельно контролювати рівень годівлі.

Годівля холостих свиноматок. Основне завдання у період підготовки свиноматок до парування чи штучного осіменіння полягає у створенні сприятливих умов для забезпечення високої запліднюваності, багатоплідності та розвитку майбутнього потомства в ембріональний і постембріональний періоди.

Після відлучення поросят, особливо за традиційною системою, свиноматки мають низьку вгодованість. Худі тварини продукують неповноцінні яйцеклітини і після запліднення дають неповноцінну зиготу, яка або гине на ранніх стадіях розвитку (ембріональна смертність), або дає маложиттєве потомство.

Холостих свиноматок годують за нормами, встановленими для перших 84 діб поросності. Тваринам нижчесредньої вгодованості норму годівлі збільшують на 15–20%, проте не слід годувати свиноматок понад норму: вони жиріють, у них знижується запліднюваність, спостерігається висока смертність зародків, а новонароджені поросята – дрібні, з низькою життєздатністю.

У свиноматок процес овуляції протякає більш інтенсивно, якщо за 10–14 діб до настання охоти рівень їх годівлі підвищують на 30–35% (флашинг годівля). При цьому підвищується плодючість, збільшується кількість живих поросят при народженні та поліпшується розвиток приплоду при подальшому вирощуванні. Дія стримуючої годівлі особливо відчутно проявляється на свинках, яких вперше осіменяють у 9–11 міс. за інтенсивного їх використання часу між відлученням поросят і наступним осіменінням часто буває недостатньо для впливу годівлі на кількість та якість яйцеклітин, що виділяються під час овуляції.

За прийнятими нормами годівлі на 100 кг живої маси дорослі холості свиноматки повинні одержувати у раціоні 1,5–1,8 кг, а молоді (віком до 2 років) – 1,8–2,4 кг сухої речовини за концентрації в ній 1,05 к.од. або 11,6 МДж обмінної енергії. На 1 кг сухої речовини в раціоні необхідно забезпечувати 140 г сирого протеїну або 105 г перетравного протеїну. вміст сирової клітковини у сухій речовині раціону холостих тварин повинен складати 12–14%. За флашинг годівлі за 3–14 діб до парування необхідно довести перетравного протеїну до 170 г на 100 кг живої маси або по 100 г на 1 к.од.

До складу раціону холостих свиноматок включають 2–3 види зерна злакових і бобових культур, макуху або шрот, висівки, трав'яне чи сінне борошно, коренебульбоплоди, комбінований силос, влітку – траву бобових, мінеральні та вітамінні добавки.

На плодючість свиноматок позитивно впливає згодовування зелених і грубих кормів. Крім високої доступності і повноцінності цих кормів, трава, сінне борошно і силос містять фітоестрогени, які позитивно впливають на процеси овуляції. Отже, годівля холостих свиноматок повинна бути повноцінною і нормованою та залежати від їх фізіологічного стану. Особливо слід приділяти увагу рівню та повноцінності годівлі молодих свинок перед першим паруванням.

Годівля поросних свиноматок повинна бути повноцінною і збалансованою. Потреба тварин в енергії, протеїні, амінокислотах, клітковині, вітамінах, макро- та мікроелементах зумовлена їх живою масою, віком, періодом поросності та умовами утримання, які необхідно враховувати при організації їх годівлі упродовж всього періоду поросності.

Після осіменіння годівлю свиноматок необхідно обмежувати. Обмежена годівля сприяє зменшенню ембріональної смертності у перший місяць поросності. У цей період тварини не потребують надходження великої кількості поживних речовин для розвитку зародків, але раціон їх повинен бути біологічно повноцінним. Жива маса зародка на 45 добу розвитку становить у середньому 25 г, а за наявності 15 зародків загальна ембріональна маса – лише 375 г. обмеженої годівлі свиноматок слід дотримуватися до 80–84 доби поросності, а потім норму годівлі збільшують, оскільки у останній місяць вагітності значно збільшується ріст ембріонів і зростає на 30–40% рівень обміну речовин. Після 45 доби внутрішньоутробного розвитку процес онтогенезу у зародків в основному закінчується і починається інтенсивний ріст всіх органів у масі та об'ємі. Маса одного плоду на 90 добу розвитку вже становить в середньому 600 г, а до народження досягає 1000–1500 г. за цей час збільшується також маса рогів матки, навколоплідних оболонок і рідин.

Показником оптимального рівня годівлі поросних свиноматок є приріст живої маси. Дорослі тварини за період поросності збільшують живу масу на 35–40 кг за середньодобового приросту в середньому за весь період у межах 350 г, а ростучі – відповідно на 50–55 кг і 400–450 г.

такий приріст за період поросності компенсує втрати живої маси під час опоросу і лактації, а молодим ще й забезпечує збільшення живої маси до другого циклу поросності на 15–20 кг.

У сучасних нормах годівлі поросних свиноматок враховані їх вік і період поросності. Тваринам за низької чи високої вгодованості норму годівлі необхідно корегувати із розрахунку на кожні 100 г середньодобового приросту маси тіла 0,4 к.од. або 4,4 МДж обмінної енергії.

Для забезпечення нормального росту і розвитку поросних свиноматок до 2 років незалежно від їх живої маси необхідно годувати за нормами дорослих тварин живою масою 181–200 кг.

На кожні 100 кг живої маси поросним свиноматкам необхідно згодовувати у раціоні у перші 84 доби вагітності 1,2, а в наступні 30 діб – 1,5–1,7 к.од. при організації нормованої годівлі свиноматок за групового утримання велике значення має кількість сухої речовини і концентрація в ній енергії. На 100 кг живої маси поросна свиноматка повинна одержувати 1,8–2,4 кг сухої речовини за концентрації в ній чистої енергії – 1,05 к.од. в 1 кг, або обмінної енергії – 11,6 МДж (за низької живої маси величина енергії та сухої речовини на 100 кг більша і навпаки). Кількість клітковини у сухій речовині раціону не повинна перевищувати 12%.

Потреба свиноматок у протеїні по періодах поросності у розрахунку на 100 кг живої маси збільшується із 130 г у перший період до 170 г у останні 30 діб. На 1 к.од. незалежно від періоду поросності тваринам необхідно забезпечувати по 100 г перетравного протеїну. у сухій речовині раціону вміст сирого протеїну повинен становити не більше 14 %, перетравного – 10,5%, що у сухому кормі (85% сухої речовини) становить відповідно 12 і 9%. У сухій речовині раціону для поросних свиноматок необхідно 0,6% лізину і 0,36% метіоніну+цистину, або на 1 к.од. відповідно 5,5–6 і 3,5–4 г. характерною фізіологічною особливістю поросних свиноматок є більш ефективне використання протеїну і більше резервування азоту порівняно з холостими тваринами, що зумовлено підвищеним рівнем анаболічних процесів в їх організмі внаслідок росту плодів.

Рівень кальцію на 100 кг живої маси у перший період поросності становить 10–12 г, фосфору – 8–10 г, у другий – відповідно 13–14 і 10–11 г. у сухій речовині раціону концентрація кальцію становить 0,87 і фосфору 0,70%, у сухому корму – відповідно 0,75 і 0,60%, а кількість кухонної солі – відповідно 0,58 і 0,50%. На 1 к.од. у раціон необхідно включати 8,5 г кальцію і 6,5 г фосфору та 5,5–6,0 г кухонної солі.

Для свиноматок незалежно від фізіологічного стану прийняті єдині норми концентрації мікроелементів (за виключенням заліза у період лактації) з розрахунку на 1 кг сухої речовини, мг: заліза – 80, міді – 17, марганцю – 47, цинку – 87, кобальту – 1,7 та йоду – 0,35, а також вітамінів: каротину – 11,6 мг або вітаміну А – 5,8 тис МО, D–0,6 тис МО, E – 41 мг, B₁ – 2,6, B₂–7, B₃–23 мг, B₄–1,16 г, B₅–81 мг і B₁₂–29 мкг.

Для забезпечення поросних свиноматок необхідними поживними речовинами до їх раціонів включають дерть зерна злакових і бобових, макуху, шрот, висівки, коренебульбоплоди, плоди баштанних культур, комбінований силос, сінне чи трав'яне борошно, а у літній період – зелену масу бобових трав. За можливості необхідно включати корми тваринного походження: збиране молоко, сироватку, м'ясо-кісткове борошно, рибне борошно. Із мінеральних кормів до суміші концентратів додають крейду, кісткове борошно, трикальційфосфат.

На вітворну функцію свиноматок і якість одержуваного приплоду позитивно впливає згодовування в останні йперіод поросності і під час лактації жирових добавок. Згодовування рослинних жирів у кількості 5% від маси спожитого корму значно змінює фізіологічний стан організму і біохімічний склад крові, у результаті чого зменшується кількість слабких порослят при народженні, збільшується їх жива маса, збереженість та енергія росту, підвищується вміст жиру в молозиві та молоці і цукру в крові свиноматок, а також рівень глікогену, вітамінів А, С і Е у печінці порослят.

До раціонів свиноматок необхідно включати доброякісні корми і не допускати їх з ознаками псування. За нестачі у кормах окремих біологічно активних речовин необхідно поповнювати раціони відповідними препаратами: за нестачі вітаміну D – опроміненими сухими дріжджами, B₁₂ – кормовими концентратами.

У першу половину поросності свиноматок годують 2 рази на добу, у другу – краще 3 рази. Тварини повинні постійно бути забезпечені чистою питною водою.

На комплексах свиноматок годують повнораціонними комбікормами типу СК-1-5, до складу яких входять зернові злакові корми, соняшниковий та соєвий шрот, рибне й м'ясо-

кісткове борошно, кормові дріжджі, премікс. Годівлю поросних свиноматок нормують за періодами поросності. З 3 доби після відлучення поросят і до наступного осіменіння їм згодовують 3–4 кг комбікорму за добу, з першої по 32 добу поросності його кількість зменшують до 2,8 кг, з 33 до 80 доби – до 2,3, а з 81 до 112 – збільшують до 3,5 кг. раціони починають зменшувати за 4–5 діб до опоросу. Свиноматок у останню декаду переводять до секції для опоросів, годують індивідуально.

Незалежно від способів і умов утримання обмежена годівля у період поросності позитивно впливає на подальшу продуктивність свиноматок. За високого рівня годівлі у цей період тварини резервують в тілі значну кількість поживних речовин і жириють. Після опоросу у таких свиноматок знижується апетит, зменшується молочна продуктивність.

Під час опоросу свиноматок забезпечують чистою свіжою водою температурою 15–18°C. Через 5–6 годин після опоросу їх напувають бовтанкою із 0,5–0,7 кг концкормів (висівок, вівсянки, макухи) і тільки на 5–6 добу раціон доводять до норми.

Годівля підсисних свиноматок. Після опоросу під впливом домінанти лактації значно змінюється інтенсивність обміну речовин і зростає потреба в енергії, поживних і біологічно активних речовинах, необхідних для синтезу молока, від кількості та якості якого у перші 2–3 тижні життя залежить інтенсивність росту та збереження поросят.

Потреба лактуючих свиноматок в енергії й поживних речовинах на утворення молока значно більша, ніж поросних на формування ембріонів і маси репродуктивних органів. За 2 місяці лактації свиноматки продукують від 200 до 350 кг молока (високомолочні – до 500 кг) або в середньому за добу виділяють 4–6 кг. молоко свиноматок містить 5,8–6,5% білка, 6,5–7,5 – жиру, 4,8–5,0 – молочного цукру, 0,3–0,35 – кальцію та 0,16–0,20% – фосфору. За добової продуктивності 6 кг молока в ньому виділяється 380 г білка, 430 – жиру, 270 – молочного цукру і 72 г – мінеральних солей, а енергетична цінність його становить біля 28,2 МДж. На утворення 1 кг молока свиноматки витрачають чистої енергії 4,2–4,5 МДж (0,75–0,80 к.од.) або 6,2–8,8 МДж обмінної енергії та 80–85 г перетравного протеїну. на 1 кг приросту поросят необхідно 3,5–4 кг материнського молока.

Лактуючі свиноматки ефективно використовують поживні речовини корму та резерви тіла на синтез молока і практично рідко зустрічаються випадки, коли вони жириють. Навпаки, у період лактації свиноматки, як правило, витрачають на утворення молока внутрішні резерви організму: жир, протеїн, мінеральні елементи та вітаміни. Проте високий рівень їх годівлі у період поросності має після опоросу негативні наслідки – зменшується молочність та споживання корму. За помірної годівлі поросних свиноматок і щирої лактуючих використання енергії корму зростає на 30–40% порівняно з рівномірною їх годівлею у ці періоди, оскільки поживні речовини корму ефективніше використовуються на синтез молока, ніж жиру. За такої системи годівлі за весь репродуктивний цикл витрачається менше корму і після опоросу у тварин зберігається добрий апетит.

Тому годувати підсисних свиноматок необхідно так, щоб повністю відшкодовувати витрати організму на підтримку життєдіяльності та виробництво молока. За нестачі в раціоні протеїну кількість білка у молоці знижується до 4%, тварини за 2 міс лактації втрачають до 30 кг і більше живої маси. Якщо свиноматок годують раціонами бідними на протеїн, але багатими на енергію, то вони виділяють молоко з 8–10% жиру, але бідне білком. Це призводить до розладу травлення у поросят, сповільнення їх росту та збільшення відходу.

Потреба підсисних свиноматок в енергії, протеїні, амінокислотах, мінеральних елементах та вітамінах залежить від їх живої маси (від 140 до 250 кг і більше), віку (до 2 років і старше 2), молочності, кількості поросят-сисунів та строків їх відлучення (60, 35 і 26 діб). Певний вплив на потребу лактуючих маток чинять індивідуальні та породні особливості, умови утримання, температура навколишнього середовища. За середньої вгодованості на кожні 100 кг живої маси для повновікових тварин (старше 2 років) у раціоні необхідно 1,5 к.од., молодих – 1,7–1,8 к.од. і на кожне поросля додатково 0,5–0,40 к.од. підсисні свиноматки на 1 к.од. повинні одержувати по 110–112 г перетравного протеїну. Про ступінь забезпечення потреби свиноматок у енергії та поживних речовинах судять за їх вгодованістю і зміною живої маси. За нормальних умов годівлі за 2 міс лактації свиноматки не повинні втрачати живої маси більше 10–15 кг.

Орієнтовні норми годівлі підсисних свиноматок старше 2 років з 10 поросятами наведені у таблиці 83.

У розрахунку на 100 кг живої маси потреба підсисних свиноматок з 10 поросятами у сухій речовині становить 2,7–2,8 кг за концентрації в 1 кг 1,3 к.од. (14,4 МДж обмінної енергії). При цьому, у сухій речовині раціону повинно міститися не більше 7–8% сирової клітковини, 18,6% сирого і 14,5% перетравного протеїну, 0,8% лізину, 0,48% метіоніну+цистину, 0,93% кальцію та 0,76% фосфору.

За нестачі мінеральних речовин і вітамінів знижується молочність та погіршується якість молока. Особливо негативно впливає на стан здоров'я тварин нестача кальцію. За його нестачі для утворення молока він запозичується із кісткової тканини, погіршуючи загальний стан організму. За добу свиноматка з молоком виділяє 16–24 г кальцію, 8–12 г фосфору. Із раціонів вона засвоює лише половину мінеральних речовин. На 1 к.од. за добу потрібно згодовувати 5 г кухонної солі, 7–8 г кальцію, 5–6 г фосфору, 90–100 мг заліза, 15 – міді, 62– цинку, 36 – марганцю, 1,5 – кобальту та 0,3 мг йоду. Для забезпечення свиноматок вітамінами на 1 к.од. раціону включають: вітаміну А – 4–5 тис МО, D – 450 МО, E – 30 мг, B₁ – 2,2, B₂–15, B₄–800–900, B₅–60–65 мг і B₁₂–20–25 мкг.

Основу раціонів для свиноматок повинні складати суміш концентратів з додаванням невеликої кількості соковитих кормів для синтезу молока. У господарствах, які виробляють свинину на кормах власного виробництва, у зимовий період раціони для підсисних свиноматок включають 3,5–5,0 кг зернових кормів (20–25% пшениці, 35–40% ячменю, 5–10% вівса, 15–20% кукурудзи, невелику кількість макухи, гороху та ін.), 3–8 кг соковитих кормів, 0,5–0,8 кг трав'яного чи сінного борошна. Добрими соковитими кормами для лактуючих свиноматок є буряки, гарбузи, морква, картопля, комбінований силос. Сприятливо впливають на молочність корми тваринного походження – збиране молоко, м'ясо-кісткове, рибне борошно, сироватка. У літній період до раціонів підсисних свиноматок входять суміш концентратів – 75–80% за поживністю та трава бобових – 15–20%. Влітку свиноматок з поросятами бажано випасати.

Джерелом протеїну і незамінних амінокислот у раціонах свиноматок виступають макуха, шрот, зернобобові, корми тваринного походження. Вітамінну поживність раціонів забезпечують сінне борошно, комбінований силос та мінерально-вітамінні премікси.

Годують підсисних свиноматок 3 рази надобу. Під час опоросу і у перші години після нього свиноматок не годують, але дають чисту воду досхочу.

Перед відлученням поросят рівень годівлі свиноматок зменшують, із раціонів виключають соковиті корми. У день відлучення поросят свиноматкам згодовують лише половину добової даванки концентратів, обмежують напування водою і після припинення утворення молока переводять їх на норму холостих тварин.

На промислових комплексах та механізованих великих свинофермах годівлю свиней здійснюють повнораціонними комбікормами СК 6–10 у розведеному 1:3 чистою водою. У комбікормах для підсисних свиноматок міститься 15–15,6% сирого протеїну, 2,0–2,1 сирого жиру і 5,5–6,5% сирової клітковини. До їх складу входять високопротеїнові корми рослинного і тваринного походження, вітамінно-мінеральні премікси та антиоксиданти. За 2–3 доби перед опоросом тварин переводять у родильне відділення і до раціону включають комбікорм для підсисних свиноматок по 2,3 кг на добу у вигляді рідкого пійла. За 12 годин перед опоросом і у перший день після опоросу тварин не годують і дають тільки воду. На 2 добу згодовують 0,75 кг комбікорму, на 3–4 – 1,5 кг, 5–6–2,5; на 7–8 – 3,25 і починаючи з 9 доби та до відлучення поросят – 4 кг. Поросят відлучають у віці 26 діб.

Обмежена годівля свиноматок за 2–3 доби перед опоросом та 3–4 доби після опоросу дещо знижує їх молочність, оскільки у перші дні життя поросята неспроможні використати все молозиво і молоко, яке може синтезуватися за високого рівня годівлі. Це запобігає захворюванню молочних залоз і перегодовуванню та розладу травлення у поросят.

Повноцінність годівлі підсисних свиноматок протягом лактації контролюють за зміною їх живої маси, молочністю та інтенсивністю росту поросят до відлучення.

3.Поросята народжуються на більш ранніх стадіях ембріонального розвитку, ніж телята та ягнята. Незрілість кісткового мозку – основного органу кровотворення зумовлює «фізіологічну анемію» поросят. Крім того поросята більш чутливі до несприятливих умов зовнішнього

середовища та відрізняються низкою фізіологічних особливостей, які необхідно враховувати при догляді за ними.

4. Годівля поросят та ремонтного молодняку свиней

У поросят-сисунів кишковий тип травлення. Травлення проходить в тонкому відділі кишечника. Шлунок недорозвинений, у шлунковому соку відсутня вільна соляна кислота (період вікової ахлоргідрії). Шлунковий сік не проявляє перетравної дії на білки корму та позбавлений бактерицидних властивостей, внаслідок чого поросята цього віку схильні до шлунково-кишкових захворювань. Після 3-тижневого віку у шлунку починає з'являтися вільна соляна кислота, кількість якої з віком зростає і у місячному віці досягає 0,2% та до 2,5–3-місячного віку у поросят встановлюється нормальне шлункове травлення.

Новонароджені поросята мають обмежений запас метаболічно доступної енергії із-за низького вмісту глікогену в печінці. Уже протягом перших двох діб відбувається різке зниження рівня глюкози у крові (гіпоглікемія) навіть за нормального молозивного живлення новонароджених. Гіпоглікемія посилюється у разі голодування і низької температури навколишнього середовища.

У новонароджених поросят недосконала терморегуляція. Теплопродукція у них дуже низька і з віком підвищується повільніше, ніж у інших тварин, а теплопровідність, навпаки, у перші дні після народження дуже висока із-за рідкого волосяного покриву, тонкої шкіри та невеликого шару підшкірного жиру і знижується поступово протягом перших двох місяців.

Гіпоглікемія і гіпотермія, як правило, супроводжуються значними втратами живої маси і викликають загибель поросят, якщо своєчасно не виправлені недоліки у годівлі та утриманні. Відомо, що гіпоглікемія у поросят виникає у разі переохолодження навіть за нормальних умов живлення. Тому поросята потребують локального обігріву: у перший тиждень за температури у лігві 28–30°C, у другий – 26–27, у третій – 22–24, четвертий і далі – 22°C.

Враховуючи біологічні особливості поросят виділяють 4 критичні періоди їх вирощування:

Перший період настає в перші 2-3 доби після народження, коли поросята потрапляють у нове середовище з мінливою температурою і вологістю повітря, до якого повинні пристосовуватися. У цей період поросята починають або добре розвиватись, або поступово слабнуть від недоїдання і захворювання і можуть загинути.

Другий критичний період настає на 5-7 добу вирощування, коли через дефіцит заліза в молоці у них розвивається анемія

Третій – у 10-денному віці, пов'язаний з послабленням пасивного імунітету в зв'язку з зміною молозива на молоко та прорізуванням кутніх зубів

Молозиво містить 30-32% С, в т.ч. 7-10 жиру, 17-19 % білку (із них 33% гамаглобуліни) і 2-3% лактози

Молоко містить 19% СР (4% білка, 8,8% жиру, 4,6% вуглеводів

Четвертий зумовлений відлученням поросят, коли вони позбавляються материнського молока і переходять на споживання інших кормів.

Потреба поросят-сисунів в енергії та поживних речовинах змінюється з віком:

Кількість ЕКО на 1 кг живої маси в першу декаду життя складає 0,09, до відлучення (2місячному віці) зменшується до 0,07 ЕКО.

Потреба поросят у сухій речовині живою масою до 6 кг складає 5,3 кг на добу, від 15 до 20 кг – 4,5 кг.

Енергетична цінність 1 кг сухої речовини складає для поросят масою 6 кг – 1,8 ЕКО, 12-20 кг – 1,5 ЕКО

Вміст перетравного протеїну в 1 ЕКО повинен складати 130-125 г.

Кількість лізину від вмісту ПП – 6,7% в першу декаду життя і 5,8% при відлученні, тобто з віком знижується.

В годівлі поросят раннього віку особливе значення має жир, як джерело енергії. Потреба в ньому поросят живою масою 6 кг складає 11,4 %, масою 12-20 кг – 5,8% в сухій речовині.

Динаміка зниження потреби поросят у жирі з віком вказує на необхідність використання в годівлі поросят заміників молока і спеціальних комбікормів.

Вміст клітковини в раціонах поросят живою масою 6 кг не повинен перевищувати 1,5%, масою 12-20 кг – 4,2% в сухій речовині.

Велике значення має задоволення потреби поросят в мінеральних речовинах.

Встановлено, що кальцію поросятам живою масою до 6 кг потрібно 1,3%, масою 12-18 кг – 1% сухої речовини, фосфору відповідно – 1,0, 0,8%, кухонної солі – 0,3% та 0,4%..

Поросята до 2-х місячного віку найбільш вимогливі до вітамінного забезпечення. У 10-денному та 2-місячному віці кількість вітамінів в сухій речовині складає: А -6,8, 5,8 тис МО, Д – 0,7, 0,6 тис.МО; Е - 45 мг; В1 – 3,4 та 2,9 мг; В2 – 8 і 6 мг; В3 – 30 і 25 мг; В4 – 1,7, 1,5 г; В12 – 34 і 29 мкг

Найдефіцитнішими в раціонах поросят є вітаміни А, Д3 та В12.

За незбалансованого вітамінного живлення у поросят частіше, ніж у молодняку інших видів тварин, зустрічаються гіповітамінози. Це проявляється зниженням темпу росту, тварини худнуть, знижується опірність організму до захворювання, відбувається скованість руху, особливо задніх кінцівок, інколи їх параліч, вражаються шкіра, внутрішні органи тощо.

У поросят віком 2–4 міс кількість сухої речовини на 100 кг живої маси повинна знаходитись у межах 4–4,5 кг поживністю 1 кг сухої речовини 1,4 ЕКО. На 1 ЕКО повинно припадати 108 г перетравного протеїну.

Концентрація лізину у сухій речовині раціону повинна становити 0,9%, а метіоніну з цистином – 0,54%. Рівень клітковини у сухій речовині раціону не повинен перевищувати 5,5%.

У сухій речовині раціону поросят живою масою 20–40 кг кількість кальцію повинна становити не менше 0,93% і фосфору – 0,76% і їх засвоєння залежить від забезпечення тварин вітаміном D. Потреба молодняку в натрії і хлорі забезпечується за рахунок введення до раціону кухонної солі із розрахунку 0,4% від сухої речовини корму.

У період 2–4 міс поросята недостатньо ефективно використовують каротин. Тому доцільно 50% потреби у каротині покривати за рахунок препаратів вітаміну А. На 1 кг сухої речовини до раціону необхідно вводити вітаміну А – 4,1 тис МО, D – 0,41 тис МО, Е – 35 мг, В1–2,3; В2–3,5; В3–17, В4–1160, В5–70 мг і В12–23 мкг

Вирощування поросят до відлучення – один із найважливіших технологічних процесів у свиарстві, оскільки у цей період великий збиток господарствам наносить відхід поросят. Найбільше гине поросят у перші 3–4 доби після народження в результаті голодування, переохолодження, задавлювання їх свиноматкою тощо.

Кількість і якість молока у свиноматки із різних сосків неоднакова. Найбільше молока виділяється із передніх сосків. Тому після народження поросят необхідно розподілити за певними сосками – більш розвинутих підсаджувати до задніх, менше розвинутих – до передніх. Вони звикають і при ссанні відшуковують “свій” сосок.

Після опоросу під свиноматкою слід залишати стільки сисунів, скільки у неї сосків. За більшої кількості поросят у гнізді після споживання ними молозива лишніх підсаджують до свиноматок, у яких невелика кількість приплоду.

Щоб свиноматка не розпізнала чужих поросят, об'єднане гніздо обприскують ароматичними речовинами або підсаджених поросят змащують молоком цієї ж свиноматки. Якщо такої можливості немає, тоді необхідно поросят поділити на 2 групи і підпускати до свиноматки почергово. Суть поросята свиноматку через кожні 60–80 хв, а у другій половині підсисного періоду – через 80–90 хв.

Нормально розвинені поросята після народження за достатньої кількості у перші дні материнського молока, а пізніше підгодівлі, ростуть швидко: за першу декаду вони збільшують свою масу у 2,5 раза, у місячному віці – у 5–6 і до відлучення у 2-місячному віці – у 16–18 разів відносно маси при народженні.

Збереженість поросят у ранньому віці значною мірою залежить від споживання молозива. У свиноматок через плаценту не надходять імунні тіла до плоду і у новонароджених поросят до споживання молозива у сироватці крові відсутні імуноглобуліни.

Молозиво свиноматки відзначається досить високим вмістом гама-глобулінів, які у перші години після народження інтенсивно всмоктуються через стінку тонкого кишечника, забезпечуючи пасивну імунізацію новонароджених. Вважається, що всмоктування гама-глобулінів із кишечника уже через 36 год майже припиняється. Тому відразу після народження або по закінченню опоросу (якщо він не тривалий) поросят необхідно підсадити до свиноматки. Навіть у випадку непередбачених обставин поросля повинно обов'язково одержати молозиво протягом перших 2 год після народження.

Потреба поросят у поживних речовинах у перші 2–3 тижні задовільняється значною мірою за рахунок материнського молока. На 1 кг приросту в цей період витрачається 3–4 кг молока свиноматки. Але материнське молоко вже на 10–15 добу після опоросу не забезпечує поросят достатньою кількістю поживних речовин, а мінеральних речовин не вистачає з перших днів життя.

Молоко свиноматок бідне на мікроелементи, особливо залізо, вітаміни та інші біологічно активні речовини. Для нормального розвитку кожному поросяті необхідно 7–10 мг заліза на добу, а з молоком матері воно отримує біля 1 мг. За недостатнього надходження заліза резерви його, а їх близько 50 мг, швидко вичерпуються.

Це негативно впливає на синтез і діяльність міоглобіну, цитохромів та інших ферментів, що зумовлюють процеси клітинного дихання і, тим самим, енергію росту поросят.

Хворіти на анемію поросята починають з 3-добового віку, але явновона проявляється з 5–7 доби після народження і особливо гостро протікає у зимовий і весняний періоди. Якщо влітку вміст гемоглобіну у крові нормалізується протягом 9 діб, весною і восени – 12, то взимку процес його відновлюється до норми і може продовжуватися до 2 місяців.

Для попередження аліметраної анемії необхідно поросят у 2–3 добовому віці проводити ін'єкцію одного із залізовмісних препаратів: 2 мл фероглюкіну або 1,5 мл феродексу або 5 мл урзоферану. Вдруге поросят обробляють тим же препаратом і у тій же дозі через 10–12 днів. За відсутності феродекстринових препаратів використовують розчин сірчанокислих заліза і міді: 2,5 г сульфату заліза і 1 г сульфату міді та 0,3 г сульфату кобальту розчиняють у 1 л води і кожному поросяті дають по 10 мл розчину з питною водою. Поросят старше 2 тижнів можна гліцерофосфат заліза згодовувати з кормом з 16 до 26 добового віку по 1,5 г на одну голову щоденно. З 45-добового віку курс згодовування препарату повторюють.

Для забезпечення інтенсивного росту і розвитку поросят у підсисний період важливе значення має рання підгодівля їх молочними і рослинними кормами.

Підгодівлю поросят починають з 5-7 дня життя. З цією метою в секціях для поросят ставлять коритця висотою не більше 10 см, в які наливають до 0,5 л незбираного теплого коров'ячого молока. Якщо поросята не підходять до них, то слід занурити у молоко рильця 2-3 найбільших поросят. Після цього поросята самі починають пити молоко. Після поїдання молока годівниці протирають і в них аси пають 200-300 г смаженого ячменю (можна використати підсмажену кукурудзу або горох). Молоко згодовують вранці і ввечері, через 2-3 дні до нього починають підмішувати ячмінну кашу або стартерний комбікорм, здобрений цукром - по 2-3 г на 1 поросля або ж стільки ж риб'ячого жиру.

До молока поросят привчають поступово – початкові даванки молока з розрахунку на 1 поросля складають 30-50 г, в третій декаді життя незбиране молоко замінюють на збиране і до 2-місячного віку доводять його кількість до 700-750 г. Краще згодовувати молоко у вигляді ацидофільного кисляку. Добре подрібнені буряки, гарбузи, моркву, варену картоплю, а влітку траву конюшини поросят домішують до каші і молока вже з 15-20 денного віку, починаючи з 50 г і доводячи до 2-місячного віку до 500-600 г.

Схема підгодівлі поросят-сисунів, г

Корм	Вік, діб						Всього за 60 діб, кг
	6-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	
Молоко:							
незбиране	50	175	300	-	-	-	5
збиране	-	-	100	500	650	750	20
Комбікорм	30	50	200	320	600	800	20
Соковиті й зелені	20	30	100	150	200	500	10

Починаючи з 3–5 доби після народження поросят у відділенні для поросят ставлять коритця з мінеральною підгодовлею (крейда, кісткове борошно, деревне вугіллята з чистою питною водою).

Користуються двома способами привчання поросят до поїдання кормів: довільним і примусовим.

За довільного способу вони мають вільний доступ до корму і привчаються поїдати його самостійно, що триває близько 15–20 діб.

Примусове привчання забезпечує самостійне споживання корму поросятами на 7–10 добу. Цей спосіб включає такі операції, що чергуються між собою протягом 5 діб: закладання зволоженого корму (1:1) в порожнину рота (4 рази на добу з 5 по 10 добу життя); відсутність контакту поросят із свиноматкою в період її годівлі.

Поросята у цей час залишаються наодинці із наповненими годівницями спеціальним комбікормом або сумішшю кормів та вільного доступу до води протягом 1–1,5 год.

Режим годівлі повинен бути таким, щоб одноразову даванку корму вони з'їдали протягом 1,5–2 год при годівлі зволоженими кормосумішками і за 2–3 год – сухими кормосумішками. Кратність годівлі зволоженою сумішшю становить у віці 10–30 діб – 4, а у віці 31–60 діб – 3 рази на добу. При годівлі сухою сумішшю: у віці 10–30 днів – три рази на добу; у віці 31–60 днів – двічі на добу.

Корм роздають у чисті коритця, до яких не мають доступу свиноматки.

Поросята повинні мати вільний доступ до чистої питної води (коритця, автонапувалки).

Поросят, яких вирощують методом раннього відлучення (через 26 чи 35 днів після народження), згодовують спеціальні кормосуміші, без додавання об'ємистих кормів. Комбікорми для поросят виготовляють у кормоцехах та на комбікормових заводах за спеціальними рецептами – пресстартери для привчання, стартери – для годівлі молодняку віком 30–60 днів. Корми, які використовують для годівлі поросят, слід належно готувати до згодовування. Зернові корми подрібнюють до розміру частинок 0,8–1,0 мм. Горох, сою, кукурудзу та пшеницю перед введенням у комбікорм бажано екструдувати, а ячмінь і овес обов'язково очистити від плівок. Коренеплоди, зелені корми подрібнюють до розміру часток 0,5–1,0 см. Картоплю пропарюють або варять. Краще всі корми змішувати і згодовувати зволоженими (співвідношення корму і води 1:1,3–1,5). На комплексах поросят згодовують комбікорм в сухому вигляді.

Іноді виникає потреба в годівлі поросят застосовувати замітники незбираного молока. Це буває при багато чисельних гніздах, загибелі свиноматки, відмові свиноматки годувати поросят, захворюваннях вимені свиноматки.

Склад замітника повинен бути максимально наближеним до складу молока свиноматки. Із молока інших видів найбільш близьким по поживності і густоті є молоко кіз і вівцематок. При використанні коров'ячого молока до нього додають 2–3 курячих свіжих яйця, з розрахунку на 8–10 поросят ретельно збовтують.

І.І.Батулін рекомендує такий склад замітника свинячого молока: сухе збиране молоко – 71%, жир свинячий – 19,5, жир кулінарний – 4, крохмаль кукурудзяний – 1,06, бутилгідроокситолуол – 0,04, премікс емульгуючий – 2, премікс вітамінний з антибіотиками – 1, премікс мінеральний – 1,4%.

Техніка згодовування замітника незбираного молока: випоювання проводять в плоских чашках чи коритцях. На початку добова доза замітника ділиться на 10 порцій, які згодовують через рівні проміжки часу. Починаючи з 3-го тижня норма ділиться на 6 порцій.

Годівля відлучених поросят.

За традиційної системи виробництва свинини у виробничу групу відлучених поросят відносять молодняк віком 2–4 місяці. За інтенсивних технологій потокового виробництва свинини до відлучених належать поросята відняті від свиноматок раніше 8 тижневого віку, яких вирощують певний період на заміниках свинячого молока або комбікормах, до складу яких включають сухе знежирене молоко, а потім їх дорощують на спеціальних комбікормах і згодовують їх досхочу. На промислових комплексах відлучення поросят проводять у 26-денному віці..

Відлучення поросят від свиноматки завжди супроводжується стресом, який виникає внаслідок відсутності свиноматки і материнського молока, відчуття голоду, зміни складу раціону і

техніки годівлі тощо Стресовий період негативно впливає на всі функції організму і особливо на функцію травної системи: сповільнюється скорочення шлунка, збільшується приток крові до кишечника, що призводить до її застою у судинах, слизова оболонка часто вкривається невеликими крововиливами і виразками.

Після відлучення та зміни раціону кожне порося стає потенційно схильним до проносу, який супроводжується розладом процесів всмоктування із кишечника перетравлених речовин корму. При порушенні функції слизової оболонки різко знижується синтез імуноглобуліну А, який забезпечує її нормальне функціонування кишечника. Патогенні мікроорганізми *E. Coli* починають інтенсивно розмножуватися та продукувати токсини, які всмоктуючись у кров, вражають інші органи, що може призвести до летальних наслідків.

Крім небажаних наслідків стресу небезпечним виступає і перегодовування відлучених поросят. Як правило, у перші дні після відлучення поросята збуджені відсутністю свиноматки і материнського молока та відмовляються від корму. Але надалі вони голодніють і можуть споживати надмірну кількість корму. За переповнення шлунку відбувається процес евакуації з нього непідготовленого до перетравлювання корму у тонкому кишечнику. У товстому кишечнику кормові маси викликають інтенсивне бродіння, що супроводжується проносом. За проносу відбувається винос із організму солей натрію і калію, знижується їх рівень у крові, у тварин зменшується потяг до води і настає зневоднення організму. У поросят порушується обмін речовин, обвисають вуха, западають очі, що особливо характерно для затяжної діареї після відлучного періоду.

А тому після відлучення протягом 2–3 діб годівлю поросят обмежують на 20–30% і у наступні 5–6 діб поступово доводять до норми. Протягом 12–15 діб не слід змінювати склад раціону, режим годівлі і підготовку корму до згодовування. У період відлучення бажано згодовувати антибіотики і молочну кислоту (5 г на 1 л води), яка гальмує розвиток кишкової палички і запобігає захворюванню поросят. Також рекомендовано згодовувати поросятам після відлучення пробіотики – препарати молочнокислих бактерій : лактин, лактоцел, лактомін – 1,2-1,6 г на голову за доба

За добрих умов годівлі та утримання відлучені поросята інтенсивно ростуть і до 4 місячного віку досягають живої маси 40–50 кг і більше.

При вирощуванні відлучених поросят від 2 до 4 місячного віку залежно від технології застосовують різні системи годівлі.

На комплексах і окремих господарствах з обмеженими земельними угіддями молодняк годують повнораціонними комбікормами заводського виготовлення, збалансованими за поживними і біологічно активними речовинами у сухому і зволоженому вигляді, призначеними для конкретної вікової групи.

У господарствах із змішаним типом годівлі максимально використовують корми власного виробництва (зерно, макуху, шрот, буряки, гарбузи, картоплю, комбінований силос, трав'яне і сінне борошно, зелену масу, збиране молоко, молочну сироватку тощо). У таких умовах до раціонів включають 70–80% концентрованих кормів, 10–15 – соковитих, 3–5 – грубих і до 5–10% кормів тваринного походження. Подрібнення зерна повинно бути дрібним (0,8–1,0 мм), соковиті корми подрібнені, краще запарені або варені. Не слід згодовувати сирі подрібнені коренеплоди у суміші з дерту: тварини вибирають концкорми із-за чого збільшуються втрати корму. Зелені корми краще згодовувати у вигляді пасти.

У перший період після відлучення поросят годують 4–5 разів на добу, а потім зменшують до 2–3. напувають тварин досхочу. При використанні сухих комбікормів, особливо гранульовани, використовують самогодівниці.

За 5-6 днів до відлучення поросят свиноматкам слід зменшити даванку концентрованих кормів на 30-40%, вилучивши з їх раціонів високобілкові та соковиті корми і обмеживши споживання води.

Поросят краще відлучати в один прийом, проте високомолочних свиноматок підпускають до поросят у першу добу після відлучення 4-5 разів, у другу – 3-4 рази і на 4-5-ту добу - один раз. Поросят залишають у тому самому станку протягом 10-15 днів, а матку переводять в інший.

Після відлучення поросятам протягом 12-15 днів не слід змінювати склад раціону і режим годівлі. Для запобігання переїданню і розладу діяльності шлунково-кишкового каналу поросятам

після відлучення протягом 3-5 днів зменшують добову даванку корму на 20-30%. У період відлучення рекомендується згодовувати антибіотики і молочну кислоту (5 г на 1 л води), яка гальмує розвиток кишкової палички.

Годівля ремонтного молодняку свиней. Попередньо свинок відбирають у 2-місячному віці живою масою 16—18 кг по 150—200 голів на 100 основних свиноматок, причому з гнізда беруть 3—4 кращих за розвитком свинок, що мають не менше 12 нормально розвинених і рівномірно розміщених сосків, не нижче I класу, без екстер'єрних вад.

Ремонтний молодняк відокремлюють і створюють умови, що забезпечують міцне здоров'я і досягнення живої маси у 4 міс 35—36 кг, у 6 міс 60—70 і в 9 міс—120 кг (свинки) і 150 кг (кнурці). Середньодобові прирости повинні становити для свинок 600 г, кнурців 650 г.

- У молодому віці у ремонтного молодняку відбувається активний синтез м'язової тканини і відкладання мінеральних речовин. Тому ремонтні свинки й кнурці в цей період повинні одержувати достатню кількість перетравного протеїну незамінних амінокислот, кальцію, фосфору, мікроелементів та вітамінів. При їх дефіциті сповільнюється ріст і розвиток, а при надлишку легкоперетравних вуглеводистих кормів, особливо при утриманні на зернових концентрованих раціонах, відбувається швидке ожиріння тварин.

- При цьому важливе значення має активний моціон ремонтних тварин та введення до раціонів зелених і соковитих кормів.

З розрахунку на 100 кг живої маси ремонтним свинкам живою масою від 40 до 80 кг і від 80 до 120 кг необхідно 3,6 і 2,5 кг, кнурцям —4,0 і 2,7 кг сухої речовини. В 1 кг сухої речовини повинно міститися 1,35 і 1,25 ЕКО

Для нормального синтезу м'язової тканини в організмі ремонтного молодняку в 1 кг сухої речовини раціону повинно бути не менше 174 і 163 г сирого та 130 і 117 г перетравного протеїну, 7,3 і 6,9 г лізину, 4,4 і 4,1 г метіоніну + цистину відповідно до вагової категорії.

Ремонтний молодняк необхідно забезпечувати необхідною кількістю протеїну і незамінних амінокислот. У розрахунку на 1 к.од. у раціоні необхідно 105–110 г перетравного протеїну. у сухій речовині раціонів молодняку живою масою до 80–90 кг оптимальна концентрація сирого протеїну становить 17,4%, перетравного – 13,0, лізину – 0,73 і метіоніну з цистином – 0,44%, а для ремонтного молодняку старшого віку – відповідно 16,3%, 11,7 та 0,69 і 0,41%.

Вміст клітковини у раціонах відіграє важливу роль у регулюванні процесів травлення та попередженні ожиріння тварин за зайвого надходження енергії в раціоні. Оптимальний її вміст у сухій речовині раціону для молодняку живою масою від 40 до 80 кг – 6,0–6,5% і за подальшого вирощування – 8,0–8,5%.

Особливу увагу слід приділяти забезпеченню ремонтного молодняку мінеральними елементами і вітамінами, особливо за вмістом у раціонах кальцію, фосфору, кухонної солі та за комплексом мікроелементів, каротином, вітамінами D, E і групи B.

Ремонтному молодняку згодовують різноманітні корми. Тип годівлі визначається природно-економічними умовами господарства. Основу раціонів ремонтного молодняку за поживністю складають концентровані корми 65–80% у зимовий період і 75–90% – у літній. До суміші концентратів додають соковитих кормів – 12–20%, сінного борошна – 5–10, кормів тваринного походження – 3–5, а у літній період – зеленої маси бобових 7–20%.

До складу комбікормів чи суміші концентратів включають 4–6 видів зернових і бобових культур (кукурудзу, ячмінь, пшеницю, овес, горох), залишки технічних виробництв (висівки, зернові відходи, макуха, шрот) та мінерально-вітамінні премікси. Комбікорм і коренеплоди згодовують у сирому вигляді, оскільки варка і запарювання розрушають вітаміни і тим самим знижують біологічну цінність кормів. За використання самогодівниць і годівлі до сходу для попередження надмірного споживання корму і ожиріння ремонтного молодняку до складу

комбікормів вводять сінне борошно та висівки. У літній період молодняк бажано утримувати у таборах з використанням пасовищ. Це підвищує резистентність організму, поліпшує здоров'я, життєздатність і відтворні якості. Годують ремонтний молодняк 2 рази на добу, напувають досхочу.

5. Відгодівля свиней

Відгодівля свиней - це нормована годівля тварин, призначених на м'ясо. Її метою є одержання в найкоротший термін запланованого приросту живої маси свиней за рахунок інтенсивного нагромадження структурних і резервних речовин (білок, жир та ін.) при економному витрачанні кормів.

Кількість свиней на відгодівлі становить найбільшу частку поголів'я товарної ферми. Вони споживають близько 70% загальної кількості кормів. Тому рентабельність свинарства значною мірою визначається якістю відгодівлі тварин

Основними факторами, що визначають ефективність відгодівлі, є порода, здоров'я, вік та умови утримання і годівлі тварин.

За вимогами Державного стандарту, залежно від віку, живої маси типу відгодівлі й товщини шпику свині, призначені для забою поділяють на п'ять категорій: свині беконні, свині м'ясні, свині жирні, кабани, поросята-молочники.

М'ясна відгодівля - найпоширеніша.

На відгодівлю ставлять молодняк у 3-4-місячному віці при досягненні живої маси 30-40 кг. Відгодовують тварин до живої маси 100-120 кг. При цьому товщина шпику на рівні 6-7-го грудних хребців не повинна перевищувати 4 см. Для відгодівлі придатний молодняк усіх порід та їхні помісі. Як правило, молодняк порід м'ясного напрямку продуктивності відгодовують до досягнення живої маси 110-120 кг, м'ясо-сального - 100-110, сального - 90-100 кг. Саме відгодівля до таких вагових категорій економічно найефективніша.

Мета м'ясної відгодівлі - одержання від молодняку високих приростів і м'ясних туш із соковитим ніжним м'ясом та невеликою кількістю підшкірного сала.

Найвигідніша м'ясна відгодівля тоді, коли живої маси 100-120 кг підсвинки досягають у 6,5-7,5-місячному віці при витраті на 1 кг приросту не більше 4,0-4,4 корм. од.

Низькі прирости та подовження строків відгодівлі за умов неповноцінної годівлі негативно впливає на якість свинини, оскільки вона стає грубою та жирною.

Якість туш, тобто вміст у них м'яса і сала, змінюється залежно від віку, рівня годівлі та умов утримання тварин.

У складі приросту живої маси молодих свиней частка води значна у результаті того, що ріст маси тіла у молодому віці відбувається, в основному, за рахунок м'язової тканини, яка містить 70% води.

При збільшенні в складі приросту частки жиру вміст води знижується, енергетичність свинини підвищується.

Молодняк, одержаний від схрещування двох порід свиней і більше, при інтенсивній відгодівлі проявляє значно вищий приріст, як правило, з меншими витратами кормів і в коротші строки досягає кінцевої живої маси порівняно з вихідними породами. Молодняк при м'ясній відгодівлі годують за науково обґрунтованими нормами.

Беконна відгодівля-це особливий вид м'ясної відгодівлі, при якому до якості продукції (до добраних тварин та кормів) ставлять певні вимоги.

Беконом називають свинину, одержану від молодих підсвинків і виготовлену у вигляді спеціально оброблених та просолених особливим способом напівтуш, з яких видалені хребет і лопатки. М'ясо рівномірно пронизане прошарками жиру (так зване мармурове).

Для беконної відгодівлі відбирають тварин, які характеризуються скоростиглістю і в 2,5-3-місячному віці досягають живої маси 25-30 кг. Перевагу надають свиням з розтягнутою середньою частиною тулуба, скільки із середньої частини туші одержують бекон вищого сорту (бекон із лопаткової ділянки й окорока гірший за якістю). Закінчують відгодівлю при досягненні тваринами 6-7-місячного віку живої маси 90-100 кг, товщина шпигу над остистими відростками 6—7-го грудних хребців, не враховуючи товщини шкіри,— 1,5—3,5 см.

Молодняк потрібно годувати за нормами з розрахунку одержання приросту 400-500 г на початку і 600-700 г у кінці відгодівлі.

Для виробництва бекону непридатні пізньоспілі свині, молодняк, що затримався в рості, некастровані або кастровані в 3-4-місячному віці кнурці, поросні та ті, що опоросилися, свиноматки. На якість бекону значною мірою впливають корми.

За два місяці до забою в структурі раціонів тварин слід максимально збільшити частку тих кормів, які поліпшують якість продукції -ячменю, гороху, проса, коренеплодів, трави бобових рослин, збираного молока, сколотин, молочної сироватки.

Найбільшого розвитку беконна відгодівля набула в господарствах країн Балтії. Так, у середньому по Естонії з розрахунку на 100 ц м'яса, проданого державі, 62% припадало на свинину, з них 75-80% — на частку високоякісного бекону. В середньому на одного підсвинка, якого відгодовують до беконних кондицій від 2- до 7-місячного віку (від 15 до 95 кг), витрачають 420–450 ЕКО.

Особливу увагу необхідно приділяти забезпеченню молодняку повноцінним протеїном, збалансованим за незамінними амінокислотами (лізин, метіонін, треонін). Беконну відгодівлю молодняку, як і м'ясну, можна організовувати на концентратних та концентратно-коренеплідних раціонах.

- ***Відгодівля свиней до жирних кондицій.***

До жирних кондицій відгодовують вибракуваних молодих та дорослих свиноматок і кнурів. При правильній організації така відгодівля достатньо ефективна і високорентабельна, що дає можливість одержувати свинину без значних витрат дорогих кормів.

Дорослі вибракувані тварини при інтенсивній відгодівлі здатні за 2,6-3,0 міс збільшувати свою початкову масу на 50-60% при добових приростах 800-1000 г.

Головна мета відгодівлі свиней до жирних кондицій -нагромадження у тілі тварин жиру, для чого їх відгодовують в основному вуглеводистими кормами.

На 1 корм. од. раціону достатньо 60-70 г ПП.

При відгодівлі свиней до жирних кондицій в раціони можна вводити досить різноманітні корми - зерно і зернові відходи, картоплю, буряки, комбінований силос, трав'яне борошно, траву, відходи переробки рослинної сировини (картопляна м'язга, жом, барда тощо).